

14.8.2023

SOSIAALISEN LUOTON MYÖNTÄMISEN PERUSTEET ETELÄ-SAVON HYVINVOINTIALUEELLA

Etelä-Savon hyvinvointialueen aluehallitus 14.8.2023

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Sisällysluettelo

Johdanto

1.	<i>Sosiaalisen luotonuksen tarkoitus</i>	3
2.	<i>Sosiaalisen luotonuksen kohderyhmä</i>	3
3.	<i>Sosiaalisen luotonuksen käyttökohteet</i>	4
4.	<i>Luotonsaannin edellytykset</i>	4
5.	<i>Sosiaalisen luotonuksen suhde toimeentulotukeen</i>	5
6.	<i>Hakemuksen hylkäämisen perusteet.....</i>	5
7.	<i>Takaisinmaksuehdot.....</i>	6
8.	<i>Luoton irtisanominen.....</i>	6
9.	<i>Sosiaalisen luotonuksen hakumenettely</i>	7
10.	<i>Luottosopimuksen allekirjoittaminen ja asiakkaan ohjeistaminen.....</i>	8
11.	<i>Luoton maksaminen, seuranta ja perintä.....</i>	8
12.	<i>Taloudellinen neuvonta ja ohjaus.....</i>	8

Johdanto

Sosiaalisesta luototuksesta annettu laki (1133/2002) tuli voimaan 1.1.2023. Sosiaalihuoltolakiin (710/1982) ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettuun lakiin on tehty muutokset lisäämällä niihin sosiaalista luototusta koskevat maininnat.

Laki sosiaalisesta luototuksesta annetun lain muuttamisesta (956/2022) tulee voimaan 1.8.2023. Lakimuutoksen myötä hyvinvointialueiden velvollisuutena on sosiaalisen luototuksen järjestäminen ja toimeenpano.

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) julkaisi keväällä 2023 sosiaalisesta luototuksesta soveltamisoppaan (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisusarja 2023:14), jossa on tarkemmat ohjeet hyvinvointialueille lain soveltamisesta <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-6891-2>

Laissa määritellään, että hyvinvointialueiden tulee järjestää sosiaalista luototusta osana sosiaalihuoltoa siinä laajuudessa, mitä paikalliset tarpeet edellyttävät. Sosiaalinen luototus voi tarjota sosiaalihuololle uuden työmenetelmän tukea pienituloisia ja vähävaraisia henkilöitä ja heidän perheitään. Sosiaalisella luototuksella voidaan ehkäistä ja korjata taloudellisia ongelmia mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sekä lisätä yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa.

Sosiaaliseen luototukseen ei ole kuitenkaan asiakkaalla subjektiivista oikeutta, vaan sen myöntäminen on sidottu aluehallituksen hyväksymiin kriteereihin ja tarkoitukseen varattuun määrärahaan. Sosiaali- ja terveysministeriö on myöntänyt sosiaalisen luototuksen järjestämiseen tarvittavan valtionavustuksen luottopääomaa varten. Etelä-Savon hyvinvointialue haki valtionavustusta 400.000 euroa, josta STM myönsi 240.000 euroa.

1. Sosiaalisen luototuksen tarkoitus

1 § Sosiaalinen luototus on sosiaalihuoltoon kuuluvaa luotonantoa, joka tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista.

Perusteltuja syitä luoton myöntämiseen ovat esimerkiksi talouden hallintaan saattaminen, velkakierteen katkaiseminen, kodin hankinnat, kuntoutumisen tai työllistymisen edistäminen, asumisen turvaaminen, sosiaalisen kriisin ylittäminen tai muu hakijan itsenäiseen selviytymiseen vaikuttava asia kuten vakuuksien puuttuminen tai maksuhäiriömerkintä.

2. Sosiaalisen luototuksen kohderyhmä

Sosiaalinen luototus on tarkoitettu pienituloisille ja vähävaraisille hyvinvointialueen asukkaille, joilla ei ole esimerkiksi

- puuttuvien vakuuksien tai luottomerkinän vuoksi mahdollisuutta saada muuta kohtuuhintaista luottoa itsenäiseen selviytymiseen tarvittaviin hankintoihin tai maksuihin
- riittävästi tuloja ja varallisuutta kodin hankintojen ja muiden itsenäisen selviytymisen kannalta välttämättömien menojen kattamiseen
- perusteita saada avustusta tai muuta rahoitusta
- mahdollisuutta selviytyä nykyisten lainojen hoitamisesta ilman kasvavaa velkaantumista

Hyvinvointialueen asukkaaksi lasketaan vakituisesti Etelä-Savon hyvinvointialueella asuva henkilö. Etelä-Savon hyvinvointialueen kunnat ovat: Enonkoski, Hirvensalmi, Juva, Kangasniemi, Mikkeli, Mäntyharju, Pertunmaa, Pieksämäki, Puumala, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava.

3. Sosiaalisen luotonuksen käyttökohteet

Sosiaalisen luotonuksen tarkoituksena on lisätä hyvinvointialueen asukkaiden talouden hallintaa ja ehkäistä ylivelkaantumista. Sosiaalista luottoa myönnetään tilanteissa, joissa luoton hakija voisi joutua turvautumaan korkeakorkoisiin kulutusluottoihin tai hän muuten tarvitsee taloudellista tukea ongelmien syvenemisen estämiseen. Sosiaalisia luottoja myönnetään myös järjestelylainana, kun luoton hakijan kaikki velat voidaan yhdistää yhdeksi edulliseksi luotoksi, joka tasapainottaa luoton hakijan talouden ja maksuohjelma muodostuu näin hakijan todellisen maksukyvyyn mukaiseksi. Sosiaalinen luotto on käytettävä aina hakijan kanssa sovittuihin ja luottosopimukseen kirjattuihin menoihin.

Luottoa voidaan myöntää:

- kokonaisvelkojen järjestämiseen (ei osavelkaan)
- kotiin liittyviin välttämättömiin hankintoihin
- välttämättömiin (esim. esteettömyys) asunnon muutostöihin
- takuuvuokriin, muuttokustannuksiin ja vuokratien hoitamiseen
- ansiotyössä käynnin vuoksi esim. välttämättömän auton tai muun välineen hankintaan
- työmarkkina-asemaa parantaviin hankintoihin
- sakkoihin ja rikosperusteisiin korvauksiin, jos luotto ehkäisee luotonsaajan taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää itsenäistä suoriutumista ja kuntoutumista.

4. Luotonsaannin edellytykset

4 § Sosiaalinen luotto voidaan myöntää perustellusta syystä henkilölle, jolla ei ole pienituloisuutensa ja vähävaraisuutensa vuoksi muulla tavoin mahdollisuutta saada kohtuuehtoista luottoa ja jolla on kyky suorittaa luoton takaisinmaksusta.

5 § Sosiaalisen luoton hakijan takaisinmaksukykyä arvioitaessa otetaan huomioon:

- hakijan käytettävissä olevat tulot ja varat sekä hänen ansaintamahdollisuutensa ottaen huomioon hänen ikänsä, hänen elatusena varassa olevat perheenjäsenensä, työkykynsä ja muut olosuhteet
- hakijan tosiasialliset menot
- hakijan velat
- muut hakijan taloudelliseen asemaan vaikuttavat tekijät

Luoton myöntäminen edellyttää aina asiakkaan kanssa yhdessä tehtävää suunnitelmaa, jolloin selvitetään:

- hakijan taloudellinen tilanne
- hakijan mahdollisuus saada luottoa muista rahalaitoksista
- hakijan mahdollisuus realisoida perusturvaan kuulumatonta omaisuutta
- luoton käyttötarkoitus
- hakijan perustelut luoton vaikutuksista itsenäiseen selviytymiseen ja elämän laadun kohenemiseen

Luoton hakijan tulee toimittaa selvitys kaikista veloistaan ja varoistaan. Velkoja koskevasta selvityksestä tulee käydä ilmi kunkin velan velkoja, velanperuste sekä velkamäärä.

Velkoja ovat mm.

- pankkien velkakirjalainat, luotolliset tilit, opintolainat
- kuntien asunto - ja peruskorjauslainat

- rahoitus- ja luottokorttiyhtiöiden tililuotot ja lainat
- postimyyntiyritysten ja muiden liikkeiden tililuoto ja osamaksusopimukset
- panttikorttilainat
- sakot ja tuomioistuinten määräämät korvaukset
- verovelat
- maksamattomat, erääntyneet laskut ja vuokrat
- takaus- ja panttaussitoumukset
- velat yksityishenkilöille

Niissä tilanteissa, joissa luoton hakijalle ei synny laskennallista maksuvaraa eikä sosiaalista luottoa voida myöntää, ohjataan hänet talous- ja velkaneuvontaan hakemaan muuta ratkaisua tilanteeseen. Kun maksuvaraa arvioidaan, otetaan huomioon hakijan koko elämäntilanne ja siinä odotettavissa olevat muutokset. Maksuvaran tulee olla riittävä koko lainan takaisinmaksun ajan.

Lisävelkaantumisen estämiseksi voidaan hakea asiakkaan suostumuksella vapaaehtoiset maksuhäiriömerkinnät luotonmaksun ajaksi. Merkinnöistä ilmenee luoton saajan talouden tasapainottaminen vapaaehtoisella velkajärjestelyllä ja se estää uusien luottojen myöntämisen. Maksuhäiriömerkinnän hakeminen ei kuitenkaan ole luoton saamisen ehto.

5. Sosiaalisen luoton suhde toimeentulotukeen

10 § Ennen sosiaalisen luoton myöntämistä tulee selvittää hakijan oikeus saada toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea. Henkilön oikeutta saada toimeentulotukea ei voi rajata tai tuen määrää alentaa sen vuoksi, että hänellä olisi mahdollisuus saada sosiaalinen luotto.

Toimeentulotuki on henkilön ja perheen viimesijainen, vähintään välttämätöntä toimeentuloa turvaava etuus. Toimeentulotukijärjestelmän lähtökohtana on, että yksilöllä on vastuu omasta elatuksestaan ja lailla säädetyssä laajuudessa puolisonsa ja alaikäisten lastensa ja ottolastensa elatuksesta. Ennen sosiaalisen luoton myöntämistä selvitetään henkilön tai perheen oikeus saada toimeentulotukea. Sosiaalinen luotto ei ole vaihtoehto toimeentulotuella.

Harkinnanvarainen toimeentulotuki on käyttökelpoinen akuuteissa kriiseissä, kun taas sosiaalisella luotolla voidaan puuttua pitkäaikaisiin ja vaikeutuihin taloudellisiin ongelmiin. Toimeentulotuella ei yleensä makseta sakkoja tai ulosotto- ja muita velkoja, mutta sosiaalisella luotolla näitä voidaan hoitaa. Toimeentulotukea ei voida periä takaisin asiakkaalle myönnetystä sosiaalisesta luotosta, sillä sosiaalinen luotto ei ole tulevaan etuuteen verrattava suoritus kuten esimerkiksi asumistuki tai työttömyyskorvaus.

6. Hakemuksen hylkäämisen perusteet

Sosiaalisen luoton hakemus voidaan hylätä, mikäli:

- käytettävissä olevat tulot eivät mahdollista haetun suuruisen luoton hoitoa eli laskennallinen maksuvara ei riitä
- ei ole näyttöä hakijan mahdollisuudesta tai kyvystä hoitaa haetun suuruista luottoa
- kokonaisvelkamäärä ylittää sosiaalisen luoton enimmäislainamäärän
- hakijana on opiskelija, jonka pääasiallinen tulona ovat opintoetudet
- jos hakija hakee vähintään jo toista sosiaalista luottoa entisen ollessa vielä kesken
- jos hakija on muuttamassa pois hyvinvointialueelta (esim. takuuvuokra)
- laskennallinen maksuvara mahdollista kohtuuehtoisen luoton saamisen normaaleilta luottomarkkinoilta

- laskennallinen maksuvara mahdollistaa kohtuullisessa ajassa tarvittavan suuruisen summan säästämisen
- luoton myöntämisestä huolimatta hakijalle jäisi järjestelemättömiä velkoja
- hakijalla on realisoitavaa perusturvaan kuulumatonta omaisuutta
- hakijan taloudellinen tilanne on vakiintumaton
- sosiaalista luottoa hakee päätoiminen yrittäjä yritystoimintaan ja yrityksen kuluihin
- hakija on jo velkajärjestelyssä
- hakijalle on myönnetty toisen kunnan/hyvinvointialueen sosiaalisen luoton, velkajärjestelysaatavan tai Takuusäätien järjestelylainaa.

7. Takaisinmaksuehdot

6 § Sosiaalista luottoa koskeva sopimus

Sosiaalisesta luotosta on tehtävä kirjallinen sopimus, josta luotonsaajalle on annettava kappale.

Sosiaalista luottoa koskevassa sopimuksessa on määriteltävä:

- luoton käyttötarkoitus
- luoton määrä
- luoton korko
- luoton takaisinmaksuerien suuruus ja eräpäivät sekä muut takaisinmaksuehdot

Sosiaalisesta luotosta voidaan velalliselta periä kohtuullinen vuotuinen korko, joka kuitenkin voi olla enintään korkolain (633/1982) 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko. Sopimuksen ehdossa voidaan määrätä, että luotosta maksettava korko muuttuu korkolain 12 §:ssä tarkoitetun viitekoron muutoksia vastaavasti.

Jos sosiaaliseen luottoon liittyvää luottosopimuksessa sovittua maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien enintään korkolain 4 §:n mukaan (30.11.2022/956).

Sosiaalisesta luotosta ei voida periä muita luottokustannuksia.

Sosiaalisesta luotosta laaditaan aina kirjallinen luottosopimus (velkakirja), jossa sovitaan luoton takaisinmaksuehdot. Takaisinmaksuehdot sovitaan luoton saajan kanssa hänen todellisen maksukyvyn mukaisesti.

Sosiaalisen luoton vähimmäismäärä on 1.000 euroa ja enintään 8.000 euroa.

Takaisinmaksuaika on enintään viisi (5) vuotta. Kuukausittainen lyhennyserä on vähintään 50 euroa.

7 § Velallisen oikeus ennenaikaiseen suoritukseen:

Velallisella on oikeus maksaa luotto takaisin ennen sen erääntymistä ilman lisäkustannuksia.

8. Luoton irtisanominen

8 § Sosiaalisen luoton eräännyttäminen

Jos hyvinvointialueella on sopimuksen mukaan oikeus luotonsaajan maksuviivästyksen tai muun sopimusrikkomuksen johdosta vaatia maksuerää, joka ei muuten ole erääntynyt, saa hyvinvointialue vedota sanottuun oikeuteen, jos:

- maksu on viivästynyt vähintään kuukauden ja on edelleen suorittamatta ja viivästynyt määrä on vähintään kymmenen prosenttia luotosta tai, jos siihen sisältyy useampi kuin yksi maksuerä, vähintään viisi prosenttia luotona lakuperäisestä määrästä tai käsittää luotonantajan koko jäännössaatavan
- luotonsaajan muu sopimusrikkomus on olennainen

Hyvinvointialueella ei ole kuitenkaan oikeutta saattaa voimaan 1 kohdassa tarkoitettua seuraamusta, jos kysymys on maksun viivästyisestä ja viivästyminen johtuu luotonsaajan sairaudesta, työttömyydestä tai muusta siihen verrattavasta hänestä riippumattomasta syystä, paitsi milloin tämä viivästyksen kesto ja muut olosuhteet huomioon ottaen olisi hyvinvointialueelle luotonantajana ilmeisen kohtuutonta.

Erääntyminen saa tulla voimaan aikaisintaan neljän viikon tai, jos luotonsaajalle on aiemmin huomautettu viivästyisestä tai muusta sopimusrikkomuksesta, aikaisintaan kahden viikon kuluttua siitä, kun erääntymistä koskeva ilmoitus on jätetty tai lähetetty luotonsaajalle. Jos luotonsaaja tämän ajan kuluessa maksaa viivästyneen määrän tai oikaisee muun sopimusrikkomuksen, erääntyminen raukeaa.

Jos luotonsaajan taloudellisessa tilanteessa tapahtuu muutoksia, hän voi hakea muutosta takaisinmaksuehtoihin. Tarvittaessa voidaan myöntää lyhennysvapaita kuukausia, jolloin luoton saaja maksaa vain korot. Maksuvaikeuksien kohdatessa luotonsaaja ottaa yhteyttä sosiaalisen luototuksen työntekijöihin ja yhdessä neuvotellen tilanteeseen pyritään löytämään ratkaisu. Ratkaisuna voi olla lyhennysvapaan kuukauden/maksuvapautuksen myöntäminen, josta luotonsaajalle on annettava hakemuksesta muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös.

Ellei luotonsaaja maksuvaatimuksista huolimatta maksa erääntyneitä eriä viimeiseen mahdolliseen maksupäivään mennessä tai sovi uuden maksusuunnitelman tekemisestä, sosiaalinen luotto voidaan asiakaskohtaista harkintaa käyttäen eräännyttää. Luotto pidetään ulosottooperinnässä, kunnes se on maksettu kokonaan loppuun tai velka on vanhentunut.

9. Sosiaalisen luototuksen hakumenettely

Luototusprosessi käynnistyy, kun hakija ottaa yhteyttä sosiaalitoimeen ja varaa ajan sosiaalityöntekijälle. Puhelimessa tai sähköisesti tehdään jo alustava kokonaiskartoitus eli selvitetään hakijan tilannetta ja mahdollisuutta sosiaaliseen luottoon. Tarvittaessa hakija ohjataan hakemaan toimeentulotukea, ottamaan yhteyttä talous- ja velkaneuvontaan tai muihin palveluihin. Hakemus ohjeineen lähetetään hakijalle täytettäväksi ajanvarauksen jälkeen.

Hakemus käsitellään yhdessä hakijan kanssa. Hakemusta täydennetään tarvittaessa yhdessä hakijan kanssa ja arvioidaan luoton tarve. Luoton saanti edellyttää suunnittelua yhdessä hakijan kanssa ja arviointi vaatii useamman käynnin sosiaalityöntekijän luona. Hakijalla on velvollisuus toimittaa tarvittavat liitteet itse. Hakijalla ei ole subjektiivista oikeutta sosiaaliseen luottoon.

Asiakas saattaa myös kokonaiskartoituksen jälkeen päättää, ettei jätä kirjallista hakemusta, jos luoton myöntämiselle on selkeä este. Jos asiakas haluaa kielteisen päätöksen kirjallisena, hänen tulee jättää hakemus liitteineen.

Päätöksen sosiaalisesta luotosta tekee sosiaalityöntekijä. Päätökseen liitetään oikaisuvaatimusohjeet.

10. Luottosopimuksen allekirjoittaminen ja asiakkaan ohjeistaminen

Luottosopimusta allekirjoitettaessa hakijalle annetaan oma kappale luottosopimuksesta, luoton ehdoista, luoton maksusuunnitelmasta, ohjeet lyhennysvapaiden kuukausien hakemisesta sekä ohjeet yhteyden ottamisesta sosiaalista luottoa hoitaville tahoille, jos ilmaantuu maksuvaikeuksia. Mikäli luotonosaajalla ilmenee tarve lyhennysvapaalle kuukaudelle, maksuohjelman muutokselle tai maksuvapautukselle, hän tekee siitä kirjallisen hakemuksen sosiaalista luottoa hoitaville tahoille. Asiakkaan on toimitettava asianmukaiset liitteet hakemukseensa. Hakemuksesta tehdään muutoksenhakukelpoinen päätös asiakastietojärjestelmään. Sosiaalityöntekijä tekee päätökset maksuohjelman muutoksista sekä tarvittaessa päätöksen lainan perimättä jättämisestä.

11. Luoton maksaminen, seuranta ja perintä

Taloushallinto hoitaa luottojen maksamisen. Taloushallinto hoitaa luoton laskutuksen ja kirjanpidon. Kirjallisen luottosopimuksen (velkakirja) mukaisesti luotto maksetaan joko asiakkaan tilille tai velkojille tai osittain asiakkaan tilille ja velkojille.

Luottojen seuranta hoidetaan yhteistyössä taloushallinnon ja sosiaalityöntekijöiden toimesta. Maksuvaikeuksien ilmaantuessa asiakkaalle lähetetään maksumuistutukset, perintäkirjeet sekä tavoitellaan asiakasta. Rästieristä pyritään aina tekemään maksusuunnitelma. Mikäli luoton maksamiseen ei löydetä muuta ratkaisua, luotto eräännytetään ja siirretään oikeudelliseen perintään.

12. Taloudellinen neuvonta ja ohjaus

9 § Taloudellinen neuvonta ja ohjaus

Luotonhakijalle ja luotonosaajalle tulee tarvittaessa järjestää taloudellista neuvontaa ja ohjausta sosiaalisen luoton myöntämisen yhteydessä ja takaisinmaksuajan kuluessa. Luotonhakijalle ja luotonosaajalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti sosiaalisen luoton myöntäjää edustavan viranhaltijan kanssa.